

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Sağlık

Aralık 2015

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Sağlık

Ayrıca, [“Tutuklama ve Ruh Sağlığı”](#), [“Yaşlılar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”](#), [“Ötenazi ve Hekim Destekli İntihar”](#), [“Cezaevlerinde Açlık Grevleri”](#), [“Ruh Sağlığı”](#), [“Engeli bulunan kişiler ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”](#), [“Tutuklu/hükümlülerin Sağlık Hakları”](#) ve [“Üreme Hakları”](#) ile ilgili tematik bilgi notlarına bakınız.

Deneysel tedaviye ya da ilaca erişim

Hristozov ve Diğerleri / Bulgaristan

13 Kasım 2012

Kanser hastası olan on başvuran ruhsatsız deneysel bir kanser ilacına erişimlerinin reddedilmesinden dolayı şikâyetçi olmuşlardır. Bulgar Hukuku bu tür bir iznin yalnızca söz konusu ilaç başka bir ülkede onaylandığında verileceğini belirtmiştir. Birtakım ülkelerde “ilacın ruhsat almadan önce insani nedenlerle hastaya verildiği durumlar” için ilaca izin verilirken, hiçbir yerde resmi olarak izin verilmemiştir. Bu yüzden, Bulgar yetkilileri tarafından izin reddedilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM” ya da “Mahkeme”), [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin](#) (“Sözleşme”) **8. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Söz konusu sınırlamanın, Sözleşme'nin 8. maddesiyle koruma altına alınan, hastaların özel yaşamlarına

saygı haklarıyla ilgili olduğunu dikkate alarak, Mahkeme ruhsatsız ilaçların kullanımına izin vermenin, olağanüstü şartlarda, Avrupa ülkeleri arasında bir eğilim olduğunu gözlemlemektedir. Ancak, Mahkeme gelişmekte olan fikir birliğinin gerek bahsedilen ülkelerin hukukunda yerleşmiş ilkelere dayanmadığını gerekse de bu tür ürünlerin kullanılmasının tam olarak ne şekilde düzenlemesi gerektiğine ilişkin bir husus içermediğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca bu davada **Sözleşme'nin 3. maddesinin** (işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele hakkındaki yasak) ve **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Durisotto / İtalya

6 Mayıs 2014 (kabul edilebilirlik kararı)

Bu dava başvuranın kızının dejeneratif beyin hastalığını tedavi etme amacıyla "Stamina" metodu olarak bilinen deneysel bir tedavi yapılmasına İtalyan Mahkemeleri tarafından izin verilmemesiyle ilgilidir. Tedavi klinik çalışmalarda görülmüştür ve kanun hükmünde kararname kapsamında, kısıtlayıcı erişim kriterlerine tabi tutulmuştur. Başvuran özellikle kanun hükmünde kararnamenin, kararnamenin yürürlüğe girmesinden önce tedaviye başlayan kişiler ve söz konusu durumda olmayan kişiler-kızı gibi olanlar- arasında bakıma erişim konusunda ayrımcılık getirdiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvurunun Sözleşme'nin 8. maddesiyle birlikte 14. maddesi (Ayrımcılık Yasağı) ve 8. maddesi kapsamında (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **kabul edilemez olduğunu** (açıkça dayanaktan yoksun) beyan etmiştir. Bir taraftan, İtalya Sağlık Bakanlığı tarafından kurulan bilimsel bir komitenin bu konudaki tedavi yöntemine ilişkin olumsuz görüş çıkardığını ve bu nedenle tedavinin bilimsel değerinin kurulmadığını özellikle belirterek, Mahkeme başvuranın kızının özel yaşamına saygı hakkına yapılan müdahalenin, tıbbi tedavi için yapılan talebin reddedilmesinin, demokratik bir toplumda gerekli olarak kabul edilebileceğine karar vermiştir. Diğer taraftan, başvuranın kızının tedavi almak için özel adli izin alan kişilerle durumunun karşılaştırılabilir olduğu düşünülse dahi, Mahkeme adli sistemin kendisine izin vermeyi reddetmesinin ayrımcılık taşıdığı neticesine varmamıştır. Bu nedenle, özellikle, söz konusu tedaviye erişimin yasaklanması sağlığı koruma amacıyla meşru bir amaç izlemektedir ve amaca yönelik olarak orantılıdır. Ayrıca, İtalyan Mahkemesinin kararı için yeterli gerekçeler verilmiştir ve keyfi değildir. Son olarak, "Stamina" metodunun tedavi edici değeri, bugüne kadar henüz bilimsel olarak kanıtlanmamıştır.

Kişisel tıbbi kayıtlara erişim

K.H. ve Diğerleri / Slovakya (başvuru no. 32881/04)

28 Nisan 2009

Roma kökenli 8 kadın başvuran, iki farklı hastanenin jinekolojik birimlerinde tedavi edildikten sonra artık gebe kalamadılar ve söz konusu hastanelerde kaldıkları süre boyunca kısırlaştırıldıklarından şüphelenmişlerdir. Başvuranlar tıbbi kayıtlarının fotokopilerini alamadıklarından dolayı şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuranların tıbbi kayıt fotokopilerini almaya izin verilmediğinden Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, Sözleşmeyle uyumlu müteakip yasal değişiklikler getirilmesine rağmen, başvuranlar için çok geç olduğuna karar vermiştir.

Uygun tıbbi bakımın sağlanmadığı iddiası**Valentin Câmpeanu adına Hukuk Kaynaklar Merkezi / Romanya**

17 Temmuz 2014 (Büyük Daire)

Başvuru, ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde 2004 yılında 18 yaşındayken vefat eden Valentin Câmpeanu adına Sivil Toplum Kuruluşları tarafından yapılmıştır. Valentin Câmpeanu doğumda terk edilmiştir ve bir yetimhaneye yerleştirilmiştir, küçük bir çocukken kendisine AIDS ile birlikte ağır bir zihinsel rahatsızlıktan muzdarip olduğu tanısı konmuştur.

Mahkeme, istisnai durumlarda ve iddiaların ağır mahiyetini göz önünde bulundurarak, sivil toplum kuruluşunun Sözleşme'nin ileri sürülen ihlallerinin bizzat mağduru olmamasına rağmen, kuruluşun Valentin Câmpeanu'nun temsilcisi olarak fiiliyata geçmesine açıktır.

Bu davada, Mahkeme Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) hem esas hem de usul açısından **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle Valentin Câmpeanu'nun sağlık durumuna yeterli bakımı sağlamak için gerekli donanımlara sahip olmayan tıbbi bir kuruluşa yerleştirildiğini, doğru tanı konulmadan bir birimden diğerine sevk edildiğini ve yetkililerin virüs ilaçlarıyla uygun tedavi sağlayamadıklarını tespit etmiştir. Yetkililer, Valentin Câmpeanu'un yerleştirildiği ruh ve sinir hastalıkları hastanesindeki zor koşulların -personel yetersizliği, yetersiz gıda ve ısınma eksikliği- makul olmayan nedenlerle yaşamını tehlikeye soktuğunun farkındadır. Ayrıca, ölüm koşullarına ilişkin etkin bir soruşturma yapılmamıştır. Mahkeme, ayrıca Romanya Devleti'nin, 2. madde kapsamında mağdur olduklarını ileri süren zihinsel rahatsızlıkları olan kişilere tazminat için uygun bir mekanizma sağlamadığını göz

önünde bulundurarak, **2. madde ile bağlantılı olarak**, Sözleşme'nin **13. maddesinin** (etkin hukuk yolu) **ihlal edildiğini** tespit etmiştir. Son olarak, Sözleşme'nin **46. maddesi** (kararların bağlayıcılığı ve infazı) kapsamında, Valentin Câmpeanu'un davasında Sözleşme ihlallerinin daha geniş bir sorun yansıttığını tespit ederek, Mahkeme Romanya'ya karşılaştırılabilir durumdaki zihinsel rahatsızlıkları bulunan kişilerin tedavilerine ve sağlıklarına ilişkin şikâyetlerinin bağımsız bir merci önünde incelenmesine imkan vermek üzere bağımsız temsilcilik sağlaması için gerekli genel tedbirler almasını tavsiye etmiştir.

Benzer derdest başvuru

Miorița Malacu adına Centre for Legal Resources ve Diğerleri / Romanya (no. 55093/09)

Başvuru 9 Mart 2015 tarihinde Romanya Hükümetine havale edilmiştir

Bu dava ruh ve sinir hastalıkları hastanesindeki beş bireyin ölümüyle ilgilidir. Başvuru, sivil toplum kuruluşları tarafından vefat edenlerin adına yapılmıştır. Başvuran sivil toplum kuruluşları özellikle hastanedeki uygunsuz, kötü yaşam koşullarının doğrudan beş bireyin zamansız ölümüne sebep olmalarının yanı sıra yetersiz bakım ve tedavi olduğunu ileri sürmektedirler.

Mahkeme, Romanya Hükümetine başvuruyu bildirmiştir ve Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı)3. maddesi (işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele hakkındaki yasak), 13. maddesi (etkin hukuk yolu), 14. maddesi (ayrımcılık yasağı) ve 34. maddesi (bireysel başvuru hakkı) kapsamında taraflara sorular yöneltmiştir.

Sağlıkla ilgili kişisel bilginin gizliliği

Panteleveno / Ukrayna

29 Haziran 2006

Başvuran özellikle zihinsel durumuna ve psikiyatrik tedavisine ilişkin gizli bilgilerin bir duruşma sırasında açıklanması konusunda şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme başvuranın ruhsal sağlığına ve ilgili tedaviye ilişkin gizli bilgilerin ruh ve sinir hastalıkları hastanesinden elde edilmesinin ve duruşmada açıklanmasının başvuranın özel yaşamına saygı hakkına dair bir müdahale oluşturduğuna karar vermiştir. Mahkeme, özellikle bu konudaki detayların davanın neticesini etkilemeyeceğini, bir araştırma, duruşma öncesi soruşturma ya da soruşturma için önemli bir bilgi olmadığından ilk derece mahkemesinin bilgi talebinin gereksiz olduğunu ve bu nedenle Psikiyatrik Tıbbi Yardım Yasasının (2000)

amaçları doğrultusunda hukuka uygun olmadığını belirterek, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

L.L. / Fransa (no. 7508/02)

10 Ekim 2006

Başvuran özellikle boşanma davası bağlamında, kendisinin ve tıbbi uzmanın rızası olmadan bu çerçevede düzenlenen kendisine ait tıbbi kayıtlarla ilgili belgelerin mahkemeler tarafından sunulması ve kullanılması hususunda şikâyetçidir.

Mahkeme, başvuranın özel yaşamına yapılan müdahalenin kişisel verilerin korunmasının temel önemi açısından gerekçelendirilmediğini tespit ederek, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle Fransız mahkemelerin kendi kararlarını desteklemek için dava konusu tıbbi rapora atıfta bulunmasının yalnızca ikincil temelde olduğunu gözlemlemiş ve bu nedenle tıbbi rapor olmadan da aynı sonuca ulaşabilecekleri anlaşılmıştır. Mahkeme, ayrıca iç hukukun tarafların özel yaşamlarına ilişkin verileri bu tür işlemlerde kullanması hususunda yeterli güvenceler sağlamadığını ve bu nedenle evleviyetle bu tür tedbirlerin gerekliliğine dair sıkı bir denetime ihtiyacın gerekçelendirilmesini belirtmiştir.

Armonas / Litvanya ve Biriuk / Litvanya

25 Kasım 2008

2001 yılının Ocak ayında, Litvanya'nın en büyük günlük gazetesinin ön sayfasında Litvanya'nın uzak bir kısmında AIDS tehdidiyle ilgili bir makale yayınlanmıştır. Özellikle, AIDS merkezi ve hastane sağlık çalışanı başvuranların HIV pozitif virüsü taşıdıklarının teyit edildiği yönünde alıntı yapılmıştır. İkinci başvuran, “herkesin bildiği gibi karmakarışık” olarak ifade edilen, ilk başvurandan iki tane gayri meşru çocuğu olduğunu da söylemiştir. Başvuranlar, özellikle yerel mahkemeler özel yaşam haklarını ciddi şekilde ihlal ettiklerine dair karar verseler dahi, kendilerine verilen gülünç tazminattan şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuranlara verilen tazminatların düşük olmasından dolayı Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, gazeteye göre, başvuranların hastalığıyla ilgili bilginin sağlık çalışanı tarafından teyit edilmesi hususuyla ilgili olarak, Mahkeme özellikle HIV için isteğe bağlı şekilde test yaptırmaya ve uygun tedaviyi araştırmaya dair diğer kişilerin eğilimi üzerinde bu tür açıklamaların olumsuz etkilerini göz önünde bulundurarak, iç hukukun hasta gizliliğini

güvence altına almasının ve kişisel verilere dair herhangi bir açıklamayı engellenmesinin önemli olduğunu gözlemlemiştir.

Avilkina ve Diğerleri / Rusya

6 Haziran 2013

Başvuranlar dini bir organizasyondur, Rusya’da Yehova Şahitlerinin idari merkezi ve 3 tane Yehova Şahitidir. Kendileri özellikle devlet hastanelerinde kaldıkları sırada kan verme işlemlerini reddetmelerinin ardından Rusya iddia makamı yetkililerine tıbbi dosyalarının açıklanması hususunda şikâyetçi olmuşlardır. Başvuran organizasyonun faaliyetlerinin hukuka uygunluğuna dair yapılan soruşturma bağlamında, iddia makamı yetkilileri tüm St. Petersburg hastanelerine Yehova Şahitleri’nin kan verme itirazlarını rapor etmesine dair talimat vermiştir.

Mahkeme, başvuran dini organizasyon ve diğer üç başvuranın biri ile ilgili olarak başvurunun **kabul edilemez** olduğunu beyan etmiştir. Çünkü söz konusu başvuranın tıbbi dosyalarına dair bir açıklama fiili şekilde yer almamıştır ve bu durum taraflar arasında ihtilaf konusu olmamıştır. Mahkeme, ayrıca diğer iki başvuranla ilgili olarak Sözleşme’nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle söz konusu başvuranlara ilişkin gizli tıbbi bilgiyi ifşa etmenin acil bir sosyal ihtiyaç olmadığına karar vermiştir. Ayrıca, gizli bilginin önceden herhangi bir uyarı yapılmadan ya da itiraz etmeye fırsat vermeden açıklanması dâhil olmak üzere soruşturma yürütülürken iddia makamı tarafından kullanılan yöntemlerin, başvuranlar için bu kadar can sıkıcı hale gelmesine gerek yoktu. Bu nedenle, yetkililer bir taraftan başvuranların özel yaşamlarına saygı hakkı ve diğer taraftan iddia makamının kamu sağlığını koruma amacı arasında adil bir denge kurmaya dair bir çaba göstermemiştir.

L.H. / Letonya (no. 52019/07)

29 Nisan 2014

Başvuran rızası olamadan bir Kamu dairesi tarafından kişisel tıbbi verilerinin toplanmasının özel yaşamına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, kişilerin özel yaşama saygı hakkını kullanması konusunda tıbbi verilerin korunmasının önemini hatırlatmaktadır. Mahkeme, yetkili makamlara ve yetki kullanma şekillerine tanınan takdir payı kapsamını yeterli açıklıkla göstermediğini tespit ederek, başvuranın davasında Sözleşme’nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Konovalova / Rusya

9 Ekim 2014

Başvuran doğumu sırasında tıp öğrencilerinin izinsiz olarak doğumda yer almasından şikâyetçidir; gözlemlenmesine dair yazılı rıza vermediğini ve bu tür düzenlemelerden bahsedilirken bilincinin tam olarak yerinde olmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle başvuranın bebeğini doğurduğu zamanda bulunan -1999- ilgili ulusal mevzuatın ebeveynlerin özel yaşam haklarını korumaya dair herhangi bir güvence içermediğini tespit etmiştir. Hastaların tedavileri sırasında klinik öğretim programında yer almaları için kendilerinin rızasını alma konusunda yapılan söz konusu ciddi hata, hastane işlemi tarafından daha kötü hale gelmiştir. Özellikle, başvuranı öğretim programına olası katılımına dair bilgilendiren hastane kitapçığının anlaşılması güç olmakla birlikte bu konu genel itibarıyla kendisine başka bir seçeneği yokmuş gibi sunulmuştur.

Sağlık çalışanları aleyhinde disiplin soruşturmaları

Diennet / Fransa

26 Eylül 1995

Fransız bir doktor olan başvuran, uzak yerlerden kilo vermek isteyen hastalarına önerilerde bulunmayı kabul etmesiyle görevi suistimal nedeniyle bölgesel doktorların kayıt listesinden çıkarılmıştır. Kendisi hastalarıyla hiçbir zaman karşılaşmamıştır, öngörülen tedaviyi kontrol etmemekle beraber kişiye göre ayarlama yapmamıştır ve sık şekilde görülen devamsızlıkları sırasında hastalarına sekreter olarak çalışan personeli tarafından tavsiye verilmiştir. Kendi davasına ilişkin karar veren mesleki disiplin organlarının bağımsız olmadığından ve önlerinde gerçekleştirilen duruşmaların halka açık olarak gerçekleştirilmediğinden şikâyetçidir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir, çünkü duruşmalar alenen yapılmamıştır ve disiplin organlarının tarafsız olmadığı hususundaki şikâyet bağlamında 6 § 1 maddesinin **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Defalque / Belçika

20 Nisan 2006

Mesleği doktor olan başvuran lüzumsuz işlemler gerçekleştirmesi sebebiyle arkadaşları tarafından suçlanmıştır. 1996 yılında Sağlık ve Maluliyet Sigortası Ulusal Enstitüsü tarafından ödenen belirli meblağları iade etmesi istenmiştir ve beş yıl süreyle doğrudan ödeme yapması yasaklanmıştır. Başvuran, özellikle kendisi aleyhinde başlatılan yargılamaların adil olmaması ve süresinin uzunluğu hususunda şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın yargılamaların adil olmadığına ilişkin şikâyetlerinin **kabul edilemez olduğunu** beyan etmiştir. Mahkeme, ayrıca yargılamaların uzunluğu sebebiyle Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Gubler / Fransa

27 Temmuz 2006

Bu dava, Ordredesmédecins (Sağlık Konseyi) Ulusal Konseyi tarafından Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın özel hekimi başvuran aleyhinde, mesleki gizlilik kapsamında olan bilgiyi açıklama, sahte tıbbi belgeler çıkarma ve meslek itibarına zarar verme sebebiyle gerçekleştirilen disiplin soruşturmasıyla ilgilidir. Başvuran akabinde kayıt listesinden çıkarılmıştır. Başvuran, özellikle Ordre Ulusal Konseyi'nin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür. Kendisi, kendi davasında ilk başta davacı olan konseyin daha sonra temyiz organı gibi davranıp, bizzat kendi şikâyetine, bir disiplin organı olarak, karar vermesi gerektiği anlamı çıktığından Ordre Ulusal Konseyi'nin hem yargıç hem de taraf olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle disiplin bölümü olağan üyelerinin, Ordre Ulusal Konseyi'nin başvuran hakkında şikâyette bulunmaya karar verdiği oturumdan, Konsey henüz bu türden işlemlerin başlatılmasının uygunluğunun değerlendirmemişken çekilmişlerdir. Bu durum disiplin bölümü üyelerinin, özellikle başvuran aleyhinde şikâyete karar veren oluşumun üyesi olan kişilerin, bu şikâyette bulunmak için Ulusal Konsey'in kararına müdahil olmadığını göstermiştir.

Sağlık nedeniyle ayrımcılığa uğrama

Kiyutin / Rusya

10 Mart 2011

Bu dava Rus makamlarının HIV testinin sonucu pozitif olduğu için Özbek asıllı başvurana oturma izini vermeyi reddetmesiyle ilgilidir. Başvuran, söz konusu kararın kamu sağlığının korunması meşru amacına orantısız olmasından ve ailesiyle birlikte yaşama hakkını aksatmasından şikâyetçidir.

Mahkeme Sözleşme'nin **8. maddesine** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **bağlantılı olarak 14. maddesinin** (ayrımcılık yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Dava konusu tedbirin kamu sağlığını koruma meşru amacını izlediğini kabul ederken, Mahkeme özellikle sağlık uzmanlarının ve uluslararası birimlerin HIV virüsüyle yaşayan kişilere ilişkin seyahat

kısıtlamalarının, kamu sağlık endişelerine referansla haklı gösterilemeyeceğini kabul ettiğini belirtmiştir. Somut davada, başvuranın özellikle hassas bir grubun bireyi olduğu, makul ve objektif bir gerekçelendirmenin yokluğuyla bireyselleştirilmiş değerlendirmenin olmamasını göz önünde bulundurarak, Mahkeme Rus Hükümeti'nin bizzat sınırlı takdir payını aştığına ve başvuranın sağlık durumu nedeniyle ayrımcılık mağduru olduğuna karar vermiştir.

Hasta kişilerin sınır dışı edilmesi

D. / Birleşik Krallık (no. 30240/96)

2 Mayıs 1997

Aslen St Kitts'li (Karayiplerde) olan başvuran, Birleşik Krallığa varması üzerine kokain bulundurma sebebiyle yakalanmıştır ve altı yıl hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Kendisinin AIDS hastalığından muzdarip olduğu ortaya çıkmıştır. Serbest bırakılmasından önce, St Kitts'e sınır dışı edilmesine yönelik karar çıkmıştır. Kendisi, Birleşik Krallıkta alacağı tedavinin St Kitts'de mevcut olmadığından sınır dışı edilmesinin beklenen yaşam süresini azaltacağını ileri sürmüştür.

Mahkeme hapis cezası çeken ve sınır dışı edilme konusu olan yabancıların, ilke olarak, cezaevinde kaldığı süre boyunca gönderen Devlet tarafından sağlanan tıbbi, sosyal ya da diğer şekillerdeki yardımlardan faydalanmayı devam ettirmeye yönelik Sözleşme Devleti topraklarında kalmaya dair herhangi bir yetki verilmesini ileri süremeyeceğini hatırlatmıştır. Ancak, başvuranın davasının koşulları oldukça istisnaidir. Başvuranın rahatsızlığı çok ilerlediğinden ve aldığı tedaviye bağlı olduğundan, St Kitts de bulunan elverişsiz yaşam koşulları beklenen yaşam süresini azaltacak ve kendisini şiddetli ızdıraba tabi bırakacak ciddi bir tehlike vardı. Kendisinin sınır dışı edilmesi bu nedenle Sözleşme'nin **3. maddesini** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele) **ihlal ederdi**.

N. / Birleşik Krallık (no. 26565/05)

27 Mayıs 2008 (Büyük Daire)

Uganda vatandaşı olan başvuran, ağır şekilde rahatsız olması ve AIDS bağlantılı hastalıklardan muzdarip olması nedeniyle Birleşik Krallığa geldikten sonraki günler hastaneye kabul edilmiştir. Sığınma başvurusu başarısız olmuştur. Başvuran, Uganda'da gerekli tıbbi tedaviyi alamayacağından Uganda'ya geri gönderilmesiyle insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleyle tabi tutulacağını ileri sürmüştür.

Mahkeme, Birleşik Krallığın başvuranın sığınma talebini incelediği dokuz sene içerisinde kendisine tıbbi tedavi sağladığını ve iddiaların Mahkeme ve yerel mahkemeler tarafından

karara bağlandığını belirtmiştir. Sözleşme, kendi yetki alanları içerisinde kalmaya ilişkin bir hakkı olmaksızın tüm yabancılara sınırsız ve ücretsiz tıbbi tedavi sağlayarak, Sözleşme’ye taraf olmayan Devletlerdeki tıbbi tedavilerde bulunan farklılıklara ilişkin sorumluluk gibi taraf Devletler üzerine bir yükümlülük getirmemiştir. Bu nedenle, Birleşik Krallık başvurana tıbbi tedavi sağlamayı devam ettirmeye dair yükümlülüğü yoktur. Başvuran Uganda’ya götürülseydi, **Sözleşme’nin 3. maddesi** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele) **ihlal edilmeyecekti**.

Ayrıca bakınız: [Yoh-Ekale Mwanje / Belçika](#), 20 Aralık 2011 tarihli karar.

S.J. / Belçika (no. 70055/10)

19 Mart 2015 (Büyük Daire)

HIV pozitif virüsü taşıyan ve Nijerya vatandaşı olan başvuran özellikle, Nijerya’ya dönmesi durumunda, yaşamını sürdürmesini sağlayan kompleks antiretroviral tedavinin Nijerya’da gerek bulunmadığından gerekse de ulaşılabilir olmadığından, kendisinin insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kalmaya dair gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için ciddi ve kesin gerekçeler olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca üç küçük çocuğu göz önüne alındığında, tedavisinin yapılmamasının özellikle insanlık dışı koşullarda erken ölümüne neden olacağını beyan etmiştir.

Mahkeme, Belçika Hükümeti ve başvuran arasında varılan dostane çözümü ve verilen taahhütleri sağlamak için yapılan düzenlemeleri, yani başvuran ve çocuklarına çıkarılan oturma izinleriyle kendilerine sınırsız oturma müsaadesi verilmesi unsurunu dikkate alarak, (Sözleşme’nin 37. maddesi uyarınca) **davayı kayıttan düşürmüştür**. 2014 yılı Ağustos ayında Mahkeme’nin Belçika Hükümetinden aldığı dostane çözüme dair teklifte, Belçika Hükümeti özellikle başvuranın ve çocuklarının ikamet durumunu düzenleme lehine önemli olan güçlü insancıl değerlendirmeleri vurgulamıştır.

Büyük Daire önündeki derdest başvuru

Paposhvili / Belçika (no. 41738/10)

17 Nisan 2014 (Daire Kararı) – dava 20 Nisan 2015 tarihinde Büyük Daireye havale edilmiştir

Bu dava Gürcü vatandaşının Belçika’dan Gürcistan’a iade edilmesi kararı ve Belçika topraklarına girme yasağı ile ilgilidir. Kronik lenfositik lösemi ve tüberküloz hastalıkları dâhil olmak üzere bir dizi ciddi sağlık sorunundan muzdarip olan başvuran, özellikle ihtiyacı olduğu tıbbi tedavinin Gürcistan’da bulunmaması ve elde edilemez olması nedeniyle, Gürcistan’a sınır dışı edilirse insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye ve cezaya tabi tutulma gerçek riskinin yanı sıra erken ölüm riskiyle karşılaşacağını ileri sürmüştür.

17 Nisan 2014 tarihli Daire [kararında](#), Mahkeme başvuranın Gürcistan'a sınır dışı edilmesi durumunda, Sözleşme'nin 2. maddesiyle (yaşam hakkı) 3. maddesinin (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı) ihlallerinin söz konusu olmayacağını tespit etmiştir. Mahkeme, ayrıca Sözleşme'nin 8. maddesinin (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı)ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca karar nihai hale gelene ya da yeni bir karar verilene kadar başvuranın sınır dışı edilmemesi yönünde 23 Temmuz 2010 tarihinde Belçika Hükümeti'ne belirtilen geçici tedbiri - Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi (geçici tedbir¹) uyarınca- devam ettirmesine karar vermiştir.

20 Nisan 2015 tarihinde dava başvuranın talebi üzerine [Büyük Daireye havale edilmiştir](#).

Çevresel tehlikelere maruz kalma

Ayrıca, “Çevre ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” ile ilgili bilgi notuna bakınız

[Roche / Birleşik Krallık](#)

19 Ekim 2005 (Büyük Daire)

1938 doğumlu ve 1992 yılından bu yana engelli bir kişi olarak kaydı bulunan başvuran İngiliz ordusunda hizmet ederken 1960'ların başında kendisine yapılan testler sırasında toksik kimyasallara maruz kalması neticesinde sağlık sorunlarından muzdarip olmuştur. Başvuran söz konusu testler kendisine yapıldığı süre boyunca maruz kaldığı her türlü riski değerlendirmeye dair kendisine imkân veren tüm ilgili ve uygun bilgilere erişimin sağlanmamasından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, ordu tarafından düzenlenen testlere katılmasına ilişkin riskler hakkındaki prosedür, başvurana bilgi edinmesine imkan vermediğinden Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

[Vilnes ve Diğerleri / Norveç](#)

5 Aralık 2013

Petrol araştırmanın ilk yapıldığı dönemlerde (1965 yılından 1990'a kadar) petrol şirketleri için Kuzey Denizi'nde dalış sonucunda engelli kalan dalgıçlar tarafından yapılan eski şikâyetlerle ilgilidir. Tüm başvuranlar Norveç'in, Kuzey Denizinde çalışırken derin deniz dalgıçlarının ve üç başvuranla ilgili olarak ise deney tesisinde sağlıklarını ve yaşamlarını korumak için uygun adımları atmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranların hepsi ayrıca Devlet'in hem

¹ Bu tedbirler, [İç Tüzük'ün](#) 39. maddesi kapsamında, Mahkeme önündeki usulün bir parçası olarak, taraflardan birinin ya da ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine veya resen, tarafların yararı veya davanın uygun şekilde yürütülmesi amacıyla alınan tedbirlerdir. Ayrıca bk. [“Geçici tedbirler”](#) hakkındaki tematik bilgi notu

test dalışı hem de derin deniz dalışında bulunan riskler hakkında yeterli bilgi sağlamadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Norveç yetkililerin başvuranların hızlı dekompresyon tablosu kullanımı neticesinde yaşamlarına ve sağlıklarına dair riskleri değerlendirmelerine olanak sağlayacak önemli bilgileri almalarını sağlayamadıkları nedeniyle, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, geriye kalan başvuranların, yetkililerin sağlıklarını ve yaşamlarını tehlikeye altına girmesinin önüne geçmemelerine ilişkin şikâyetleriyle ilgili olarak Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) ya da **8. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir ve Sözleşme'nin **3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Bu dava, özellikle yetkililere çalışanların sağlıklarına ve güvenliklerine yönelik mesleki riskleri değerlendirmeye imkân veren önemli bilgileri almalarını sağlamaya ilişkin yükümlülük getirdiğinden dolayı, Sözleşme'nin 2 ve 8. maddeleri kapsamında bilgiye erişim hususunda Mahkeme İçtüzüğü'nü tamamlamaktadır.

Brincat ve Diğerleri / Malta

24 Temmuz 2014

Bu dava asbestosa (yanmaztaş) maruz kalan tersane tamir işçileriyle ilgilidir. 1950'li yıllarda başlayan ve 2000 yılı başlarına kadar süren asbestosa bağlı rahatsızlıklardan mağdur olmalarına yol açan bir dizi tartışma vardır. Başvuranlar özellikle kendilerinin ve kendilerinin vefat eden akrabalarının asbestosa maruz kalmaları hakkında ve Malta Hükümeti'nin kendilerini asbestosun ölümcül sonuçlarından korumadığından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme akrabaları vefat eden başvuranlar bağlamında Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** ve geriye kalan başvuranlar bağlamında ise Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle asbestos tarafından ortaya çıkan tehdidin ciddiyeti göz önünde alındığında, bu tür riskleri nasıl kontrol edileceğine ilişkin karar vermek için Devletlere bırakılan manevra odasına (“takdir payı”) rağmen, Malta Hükümeti'nin, başvuranların yeterli şekilde korunmasını ve yaşamlarına ve sağlıklarına dair risklerle ilgili bilgilendirme sağlamak için diğer uygulamalı tedbirleri almaya ya da yasalaştırmaya yönelik, Sözleşme kapsamında pozitif yükümlülükleri karşılamadığını tespit etmiştir. Nitekim en azından 1970'li yılların başından itibaren, Malta Hükümeti, henüz 2003 yılına kadar bu riske karşı koymaya yönelik adımlar atmazken, tersane işçilerinin asbestosa maruz kalmaktan kaynaklı sonuçlardan muzdarip olacaklarının farkındaydılar ya da farkında olmaları gerekirdi.

Güç kullanılarak yapılan tıbbi müdahale ya da tedavi

Jalloh / Almanya

11 Temmuz 2006 (Büyük Daire)

Bu dava uyuşturucu içeren plastik bir torbayı yutan uyuşturucu kaçakçısından torbayı elde etmek için kendisine zorla kusturucu ilaç verilmesiyle ilgilidir. Uyuşturucular daha sonra ceza yargılamalarında başvuran aleyhinde delil olarak kullanılmıştır. Başvuran özellikle söz konusu kusturucu ilaçların kendisine zorla verilmesi neticesinde insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kaldığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, Sözleşme'nin, ilke olarak, bir suçun araştırılmasına yardımcı olacak şekilde, zor kullanılarak yapılan tıbbi bir müdahaleyi yasaklamamış olduğunu vurgulamıştır. Ancak, delil elde etme amacıyla kişinin fiziksel bütünlüğüne gerçekleştirilen her türlü müdahale kesin olarak inceleme konusu olmalıdır. Somut davada, Mahkeme Sözleşme'nin **3. maddesine** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **aykırı şekilde** başvuranın insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kaldığına karar vermiştir. Mahkeme, özellikle Alman yetkililerin başvuranı kusarak çıkarmaya zorladığını, tedavi amaçlı değil, ancak eşit şartlar altında daha az sokulum yapan metotlarla delil elde edebileceklerini gözlemlemiştir. Bu durum kasıt olmasa da, tedbir başvuranın hem fiziksel acısına hem de ruhsal ızdırabına neden olacak şekilde uygulanmıştır.

Bogumil / Portekiz

7 Ekim 2008

Başvuran Lizbon Havalimanına vardığında gümrük görevlileri tarafından üzeri aranmıştır ve ayakkabılarına saklanmış bir takım kokain paketleri tespit edilmiştir. Başvuran bir diğer paketi yuttuğuna dair görevlileri bilgilendirmiştir. Başvuran hastaneye götürülmüştür ve paketin çıkarılması amacıyla ameliyata alınmıştır. Başvuran özellikle olduğu ameliyat nedeniyle ağır şekilde fiziksel baskıya maruz kalmasından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, bu tür bir operasyonun insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele oluşturmadığını değerlendirmiş ve Sözleşme'nin **3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Özellikle başvuranın rızasıyla bu ameliyatı kabul edip etmediğine ya da reddettiğine ve ameliyat olmaya zorlandığına dair deliller yetersizdir. Başvuran zehirlenme nedeniyle ölme riski taşıdığından, ameliyat tıbbi olarak gerekli görülmüştür ve delil toplama amacıyla yapılmamıştır. Başvuranın sağlığına ilişkin ameliyatın etkilerine dair, Mahkeme önündeki delillerde, başvuranın ameliyata bağlı olarak muzdarip olduğunu ileri sürdüğü hastalıklar kanıtlanmamıştır.

Dvořáček / Çek Cumhuriyeti

6 Kasım 2014

Bu dava başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesine koruyucu seksolojik tedavi görmeye yönelik zorunlu girişini kapsayan durumlarla ilgilidir. Başvuran özellikle hastanenin kendisine uygun psikoterapi sağlamadığından ve zor kullanılarak tıbbi tedaviye ve psikolojik baskıya maruz kalmasından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme başvuranın ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde tutulmasına ve verilen tıbbi tedaviye ilişkin olarak Sözleşme'nin **3. maddesinin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle anti- antiandrojen tedavinin iyileştirici gereksinme olduğunu ve başvuranın bu tedaviyi alırken baskı altında olduğunu tespit edilmediğini belirtmiştir. Başvurana bahsedilen tedavinin yan etkilerinin bildirildiği yönünde hastanenin ifadeleri üzerine şüphe duymak için bir neden yokken, Mahkeme yine de başvuranın rızasını gösteren belirli bir belgenin, başlangıçta verdiği rızasından vazgeçme hakkına, tedavinin faydalarına ve yan etkilerine dair kendisini bilgilendirmenin her aşamada sağlık durumunu açıklığa çıkaracağını değerlendirmiştir. Bu nedenle, Mahkeme başvuranın zor kullanılarak tıbbi tedaviye maruz kaldığına dair her türlü makul şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispatlayamamıştır. Mahkeme, ayrıca başvuranın kötü muamele iddialarına ilişkin soruşturmaya ilgili olarak, Sözleşme'nin **3. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Sağlık uzmanlarının yükümlülükleri

Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) kapsamındaki pozitif yükümlülükler “devletlerin bütün hastaneleri, hastalarının yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almaya zorlayan düzenlemeler yapmalarını” ve “devletlerin, ister özel isterse kamu sektöründe olsun, ölüm sebebinin belirlenmesi ve kusurlu olanların sorumlu tutulabilmeleri için etkili bir bağımsız yargısal sistem kurmalarını gerektirir” (**Calvelli ve Ciglio / İtalya**, 17 Ocak 2002 tarihli karar (Büyük Daire), § 49).

Šilih / Slovenya

9 Nisan 2009 (Büyük Daire)

Başvuranların 20 yaşındaki oğlu bulantısına ve cildindeki kaşıntıya tıbbi yardım almak için gittiği hastanede alerjisi olduğu iğne yapıldıktan sonra, 1993 yılında, vefat etmiştir.

Başvuranlar oğullarının tıbbi ihmalden hayatını kaybetmesinden ve ölümüne ilişkin etkin bir soruşturma yapılmamasından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuruların oğlunun ölümünde sorumluluk ve ölüm sebebini saptamada Slovenya adli sisteminin etkili olmadığı nedeniyle Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle ceza yargılamalarının bilhassa soruşturmanın çok uzun sürdüğünü, ilk derece hukuk mahkemesinde görülen tek bir davada altı tane yargıcın değiştiğini ve başladıklarının 13 yıl sonrası hala derdest olduğunu gözlemlemiştir.

G.N. ve Diğerleri / İtalya

1 Aralık 2009²

Bu dava başvurulara veya akrabalarına insan immün yetmezlik virüsü (HIV) veya hepatit C bulaşmasıyla ilgilidir. Kişiler genetik bir bozukluktan (talasemi) muzdarip olmaktan endişeliydi ve kişilere devlet sağlık hizmetleri tarafından gerçekleştirilen kan transfüzyonu ardından enfekte edilmiştir. Başvuranlar özellikle yetkililerin enfeksiyonu engellemek için gerekli kontrolleri yapmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar ayrıca hukuk davalarının daha sonraki aşamalarında yaşanan aksaklıklardan ve kendilerine tazminat verilmemesinden şikâyetçi olmuşlardır. Kendileri, ayrıca diğer enfeksiyonlu kişilerin bulunduğu grupla karşılaştırıldığında kendilerine karşı ayrımcılık yapıldığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, özellikle, olayların yaşandığı tarihte Sağlık Bakanlığının kan transfüzyonu yoluyla hepatit C ya da HIV virüsünün bulaşma riskini bildiğini ya da bilmesi gerektiğini saptayamadığını ve Bakanlığın ilerideki hangi tarihlerde riskin farkına vardığı ya da varması gerektiğini belirleyemediğini gözlemleyerek, başvuruların ve başvuruların akrabalarının yaşamlarının korunmasına dair yükümlülükle ilgili olarak Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca hukuk davalarının yürütülmesiyle ilgili olarak, İtalya adli yetkililerinin, 2. madde uyarınca tartışmaya açık bir şikâyet ile ilgili, söz konusu hüküm kapsamında Devlet'in usuli yükümlülükleri uyarınca yeterli ve hızlı cevap sağlamadığını göz önünde bulundurarak, Sözleşme'nin **2. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, son olarak, talasemi mağdurları olarak başvuruların ya da varislerinin, Bakanlık tarafından teklif edilen mahkemeye taşımama avantajından yararlanması mümkün hemofili hastaları ile karşılaştırıldığında ayrımcılığa maruz kaldıklarını tespit ederek, **Sözleşme'nin 2. maddesi ile birlikte 14. maddesinin** (ayrımcılık yasağı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

² Ayrıca 15 Mart 2011 tarihli adil tazmine ilişkin [karara](#) bakınız

Eugenia Lazăr / Romanya

16 Şubat 2010

Başvuran, 22 yaşındaki oğlunun ölümü hususunda şikâyetçi olmuştur; başvurana göre oğlunun girişini yapan hastane bölümleri tarafında bulunan eksiklikler oğlunun ölümüne neden olmuştur ve oğlunu tedavi eden doktorlar aleyhindeki suç duyurusuna ilişkin yürütülen soruşturmada bulunan yetkililerin tutumu hususunda şikâyetçi olmuştur.

Romanya mahkemelerinin, başvuranın oğlunun ölümüne ve doktorların yükümlülük altında olup olmadığına dair nedenler hususunda bütünüyle bilgiye dayalı bir karara varamadığını göz önünde alarak, Mahkeme Sözleşme'nin **2. maddesinin** usul yönünden **ihlal edildiği** sonucuna varmıştır. Mahkeme, özellikle başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin yapılan soruşturmanın, adli tıp raporlarına ilişkin kuralların yetersizliği tarafından zayıflatıldığını gözlemlemiştir.

Oval / Türkiye

23 Mart 2010

Bu dava doğumda kan nakliyle HIV virüsü enfekte edilen bir hastaya yaşaması için tam ve ücretsiz tıbbi teminat sağlanamamasıyla ilgilidir. Kendisi ve ebeveynleri özellikle ulusal makamların kan naklinde bulunan sağlık görevlilerinin işlerini yeteri kadar öğretmediğinden gözetip denetlemediğinden ve kontrol etmediğinden, ulusal makamların hayatı tehdit eden klinik bir komplikasyondan sorumlu olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme ulusal mahkemeler tarafından kabul edilen duyarlı ve olumlu yaklaşımı onaylarken, bu koşullarda en uygun hukuk yolunun davalılara manevi tazminatın ödenmesine ek olarak birinci başvuranın yaşamı boyunca bakımının ve ilaçla tedavisinin ödenmesine dair karar verilmesi olduğunu değerlendirmiştir. Başvuranlara sunulan tazmin şekli bu nedenle 2. madde kapsamında positif yükümlülük amaçları bakımından tatmin edici olmaktan uzaktır. Ayrıca, yerel yargılamalar dokuz yılın üzerinde sürdüğünden, idari mahkemelerin bu bağlamda çabukluk ve makul bir hızlılık şartlarına uyum sağladığı söylenemez. Mahkeme, ayrıca idari yargılamaların uzunluğu nedeniyle Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** ve de Sözleşme'nin **13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Mehmet Şentürk ve Bekir Şentürk / Türkiye

9 Nisan 2013

Bu dava farklı hastanelerde sağlık görevlileri tarafından verilen bir dizi hatalı kararın ardından gebe bir kadının ölümüyle ve sonra durumu kritik hale geldiğinde kendisine acil tıbbi tedavi sağlanamamasıyla ilgilidir. Başvuranlar, oğlu ve eşi, özellikle annesinin, eşinin ve taşıdığı bebeğin, ilgili sağlık görevlilerinin ihmali neticesinde yaşam haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle hayatını kaybeden annenin hastane yetkililerinin bariz eksikliklerinin mağduru olduğunu, uygun acil tedaviye erişim olasılığının reddedildiğini ve bu durumların 2. maddenin esas açısından ihlaline sebep olduğunu tespit etmiştir. Mahkemenin ceza yargılamalarındaki eksikliklerle ilgili tespitleri göz önüne alındığında, Mahkeme ayrıca 2. maddenin de usul açısından ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Gray / Almanya

22 Mayıs 2014

Bu dava, Birleşik Krallıkta bir hastanın, Alman bir doktor tarafından görevin kötüye kullanılması sebebiyle, evinde hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Söz konusu doktor İngiliz Ulusal Sağlık Hizmetinde çalışmak için özel bir birim tarafından işe alınmıştır. Hastanın oğulları Almanya'daki yetkililerin, doktor taksirle ölüme sebebiyet vermektan yargılandığı ve suçlandığında, babalarının ölümüne dair etkin bir soruşturma yürütmeyi sağlayamadıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Almanya'da başvuranların babalarının ölümünden sorumlu tutulan doktor aleyhinde yürütülen ceza yargılamalarının yeterli olduğunu tespit ederek, Sözleşme'nin **2. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle yargılamayı yürüten Alman Mahkemesinin duruşma yapmadan ceza gerektiren kararlar doktorun mahkûmiyeti için geçerli şekilde yeterli delile sahip olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca, başvuranlar Almanya'daki yargılamalardan yeteri kadar haberdar olmuşlardır ve Alman yetkililer, Alman mahkemeleri önünde yargılamalar göz önünde alındığında, doktorun Birleşik Krallığa iade edilmemesini gerekçelendirmiştir.

Asiye Genç / Türkiye

27 Ocak 2015

Bu dava, tedavi için kabul edilmediği hastaneler arasında sevk edilmesi ardından, doğumdan kısa bir süre sonra, prematüre doğmuş bir bebeğin hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Başvuran, özellikle oğlunun ölümüne ilişkin yürütülen soruşturmada iddia edilen eksikliklerden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **2. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, ilk olarak, Türk Devleti'nin yeteri kadar devlet hastanesi hizmet işleyişini ya da bizzat sağlığın korunması sistemini düzgün olarak organize etmeyi ve çalıştırmayı sağlamadığını değerlendirmiştir. Bebek hayatını kaybetmiştir çünkü herhangi bir tedavide bulunulmamıştır. Mahkeme, bu tür bir durumun bir kişinin yaşamını tehlikeye atmak gibi tıbbi bakım sağlamama anlamına geldiğini gözlemlemiştir. İkinci olarak, Mahkeme Türk yargı sisteminin söz konusu feci olaya karşılık verme şeklinin bebeğin ölümünün kesin koşullarını aydınlatmaya dair elverişli olmadığını değerlendirmiştir. Mahkeme, bu nedenle, doğumundan kısa bir süre sonra hayatını kaybeden bebek hususunda, Türkiye'nin Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmediği şeklinde değerlendirebileceğini tespit etmiştir.

Altuğ ve Diğerleri / Türkiye

30 Haziran 2015³

Bu dava, başvuranların 74 yaşındaki akrabasının, özel bir hastanede kendisine damardan enjeksiyon yoluyla uygulanan bir penisilin türevine şiddetli alerjik reaksiyon göstermesi sonucunda hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Başvuranlar, özellikle tıbbi ekibin, anamnezi almaya (hastalık geçmişine ya da olası alerji rahatsızlıklarına ilişkin hastalara veya akrabalarına sorular sorulması), hastayı olası bir alerjik reaksiyona dair bilgilendirmeye ve başvuranların ilacın uygulanmasına ilişkin rızalarını almaya dair yasal yükümlülüklerini yerine getirmediklerini ileri sürmüştür.

Mahkeme, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, başvuranların annelerinin/büyükannelerinin ölümünde söz konusu tıbbi ekibin olası sorumluluğuna ilişkin varsayımda bulunmanın kendisinin görevi olmadığına işaret etmiştir. Mahkeme bununla birlikte, yetkililerin hastaların yaşam hakkını korumaya yönelik olarak düzenlenen ilgili yasal ve hukuki çerçevenin uygun bir şekilde hayata geçirilmesini sağlayamadığını değerlendirmiştir. Nitekim ne söz konusu kişinin ölümünün tedavisel beklenmedik bir durum olduğunu değerlendiren tıbbi uzmanlar ne de Türk mahkemeleri, tıbbi ekibin mevcut yasal hükümleri (hastalara ve ailelerine hastalık geçmişine dair soru sormaya, bu kişileri alerjik bir reaksiyon ihtimaline dair bilgilendirmeye ve ilgililerin söz konusu ilacın kullanılmasına ilişkin rızalarının alınmasına yönelik yükümlülük) ihlal etmiş olması ihtimalini ele almıştır.

Lopes de Sousa Fernandes / Portekiz

³ İşbu karar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir

16 Aralık 2015⁴

Bu dava, başvuranın kocasının nazal polip ameliyatının ardından ölmesine ve akabinde çeşitli tıbbi ihmal olaylarına ilişkin olarak başlatılan işlemlere ilişkindir. Başvuran özellikle, vefat etmiş kocasının yaşam hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) hem esas, hem de usul yönünden **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, sadece hastanın bulaşıcı menenjit riski barındıran bir cerrahi operasyon geçirmiş olmasının bile, ameliyat sonrası denetime ilişkin tıbbi protokole uygun bir tıbbi müdahaleyi gerekli kıldığına karar vermiştir. Başvuranın kocasının hayatta kalma şansı konusunda tahminde bulunmak istemeyen Mahkeme, kulak burun boğaz bölümü ile hastane içerisindeki acil üniteleri arasındaki koordinasyon eksikliğinin kamu hastanesi hizmetlerinde, hastayı uygun acil bakıma erişim olanağından yoksun bırakan bir eksiklik olduğunu ortaya koyduğu görüşünü benimsemiştir. Mahkeme ayrıca, Portekiz hukuk sisteminin ilk olarak, üç yerel yargılamanın uzunluğunun çabukluk koşulunu karşılamaması ve ikinci olarak, ne yapılan yargılamalarda ne de bilirkişilerin değerlendirmelerinde hastanın operasyon geçirdikten iki gün sonra geçirdiği çeşitli hastalıklar arasındaki muhtemel illiyet bağı meselesinin tatminkâr bir şekilde ele alınması dolayısıyla etkin bir şekilde işlemediğine karar vermiştir. Mahkeme son olarak, hastanın operasyon öncesinde doktorlar tarafından maruz kalılabilecek riskler konusunda açıkça bilgilendirilmiş olması gerektiğine karar vermiştir.

Derdest başvurular

Bochkareva / Rusya (no. 49973/10)

Başvuru 14 Mart 2011 tarihinde Rus Hükümetine havale edilmiştir

Böbrek kanserinden muzdarip olan başvuranın eşi 2005 yılı Mart ayında kan nakli olurken ameliyat olmuştur. Kendisi kanser komplikasyonlardan bir kaç ay sonra hayatını kaybetmiştir. Başvuran hayatını kaybeden eşinin kanser tedavisi boyunca kendisine yapılan tedavi şekli yüzünden sıkıntı yaşamamasından ve eşine yapılan kan nakline ilişkin yürütülen soruşturmanın, ilgili yetkililerin ve sağlık memurlarının sorumluluğu hakkında bulguları netleştirmede şikâyet etmektedir.

Mahkeme, Rus Hükümeti'ne başvuruyu bildirmiştir ve taraflara Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) ve 3. maddesi kapsamında (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) sorular yöneltmiştir.

Ismayilova / Azerbaycan (no. 27860/07)

⁴ İşbu karar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

Başvuru 17 Mart 2011 tarihinde Azerbaycan Hükümeti'ne havale edilmiştir.

Başvuran kistini ve yumurtalığını aldırarak için girdiği ameliyat sonrası birkaç ay içerisinde aşırı şekilde kanama yaşamıştır. Başvuran, tıbbi ihmal nedeniyle maruz kaldığı zarar için dava açmıştır. Mahkeme önünde, kendisi yerel mahkemelerin tüm delilleri dikkate almamasından ve mahkeme işlemlerinin çok uzun sürmesinden şikâyet etmektedir.

Mahkeme, Azerbaycan Hükümeti'ne başvuruyu bildirmiştir ve taraflara Sözleşme'nin 6§1 maddesi kapsamında (adil yargılanma hakkı) sorular yönelmiştir.

Organ Nakli

Petrova / Letonya

24 Haziran 2014

Bir araba kazasında hayatı tehdit eden yaralanmalara maruz kalan başvuranın oğlu hayatını kaybettiği hastaneye götürülmüştür. Kısa bir süre sonra, organ nakli amacıyla dalağını ve böbreklerini alma esnasında bedenine laparotomi (karın açma operasyonu) yapılmıştır. Başvuran, oğlunun organlarının alınma işleminin kendisinin veya öncelikle oğlunun rızası olmadan gerçekleştirildiğini ve buna karşın görüşlerini saptama amaçlı bir girişimde bulunulmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, Letonya hukukunun, başvuranın oğlunun vefat ettiği zamanda uygulandığı şekliyle, organ nakli alanında yeteri kadar açık olmadığını ve bu nedenle başvuranın, oğlunun en yakın akrabası olarak oğlunun organlarının alınmasına ilişkin belirli hakları olduğunu ancak bırakın herhangi bir açıklama yapılmasını- söz konusu hakların nasıl ve ne zaman kullanılabilceği konusunda dahi bilgilendirilmemesi sonucuna yol açtığını tespit etmiştir.

Elberte / Letonya

13 Ocak 2015

Bu dava başvuranın bilgisi veya onayı olmadan, eşinin hayatını kaybetmesi sonrası adli tıp uzmanları tarafından eşinin bedeninden vücut dokularının alınmasıyla ilgilidir. Devlet onaylı anlaşma uyarınca, eşine otopsi yapıldıktan sonra eşinin bedeninden doku alınmasına ve Almanya'daki bir ilaç firmasına biyo implantların oluşturulması için gönderildiğine dair bilgiye sahip değildi. Başvuran ne var ki eşinin hayatını kaybetmesinden iki yıl sonra, kadavralardan organların ve dokuların geniş çaplı yasadışı olarak alınması iddialarına yönelik Letonya'da ceza soruşturması başlatıldığı zaman, olayların gidişatı hakkında bilgi sahibi

olmuştur. Ancak, ulusal makamlar sonuç olarak herhangi bir suç unsuru saptayamamıştır. Başvuran, özellikle eşinin bedeninden doku alınması işleminin öncelikli olarak rızası alınmadan yapılması nedeniyle şikâyetçi olmuştur. Kendisi, ayrıca otopsi sonrası eşinin bacakları birbirine bağlı şekilde kendisine geri verilmesi, eşinden doku alınması hususunda belirsiz bir durum içine girdiğinden duygusal anlamda acı çekmesinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel yaşama ve aile hayatına saygı hakkı) ve **3. maddesinin** (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele hakkındaki yasak) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle Letonya Hukukunun doku alınması hususunda rıza şartı işleyişiyle ilgili netlikten yoksun olduğunu ve keyfiliğe karşı yeterli yasal güvenceler olmadığını tespit etmiştir: Doku alma hususunda, en yakın akrabaların rızalarını ya da reddetme durumlarını ifade etmelerine izin veren yasal bir çerçeve düzenlenmesine rağmen, yasal çerçeve uzmanların rıza almaya yönelik ilgili yükümlülüklerini ve takdir yetkilerini net bir şekilde tanımlamamıştır. Nitekim, akrabaların isteklerini dile getirme hakkını ne şekilde kullanılacağı ve rıza almaya yönelik yükümlülük kapsamı ulusal makamlar arasında anlaşmazlık konusudur. Mahkeme, ayrıca organ ve doku nakli özel alanında insan bedenine, ölüm sonrası dahi, saygıyla muamele edilmesi gerektiğini vurgulayarak, başvuranın çok uzun süre belirsizlikle karşı karşıya kaldığı ve eşinin bedeninden alınan dokunun amacı, şekli ve mahiyetine ilişkin endişelendiği neticesine varmıştır.

Kamuya tıbbi bilgi sağlanması

Open Door ve Dublin Well Woman / İrlanda

29 Ekim 1992

İki İrlandalı şirket olan başvuranlar bir mahkeme emriyle yurtdışında kürtajla ilgili gebe kadınlara bilgi sağlamalarının önlenmesine ilişkin şikâyetçi olmaktadır.

Mahkeme, Sözleşme'nin **10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, başvuran şirketlere uygulanan kısıtlamanın kürtaj hakkında bilgi edinmenin alternatif yollarını kullanmaya ve araştırmaya yönelik eğitimi ya da kaynakları olmayan kadınların sağlığına ilişkin bir risk oluşturduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, böyle bir bilginin başka bir yerde mevcut olduğu ve İrlanda'da bulunan kadınların prensip olarak kürtaj amacıyla Büyük Britanya'ya seyahat edebileceği göz önüne alındığında, kısıtlama büyük ölçüde etkisizdir.

Women on Waves ve Diğerleri / Portekiz

3 Şubat 2009

Bu dava Portekiz makamlarının, kürtajı suç durumundan çıkarmayı teşvik eden faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla kiralanan “Borndiep” adlı geminin Portekiz karasularına girmesini yasaklama kararıyla ilgilidir. Başvuran dernekler, etkinliklerine ilişkin söz konusu yasağın, müdahale olmaksızın kendi fikirlerini açıklama haklarını ihlal etmesinden dolayı şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Portekiz makamları tarafından yapılan müdahalenin izlenilen amaçlar doğrultusunda orantısız olduğunu tespit ederek, Sözleşme’nin **10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, kargaşayı önleme ve sağlığı koruma arayışında, Portekiz makamlarının başvuran derneklerin haklarını, gemideki ilaçlara el koyma gibi daha az kısıtlayıcı olan başka yollara başvurabileceğini gözlemlemiştir. Mahkeme, ayrıca bir savaş gemisi gönderme gibi radikal bir hareketin genel olarak ifade özgürlüğü için caydırıcı etkisini vurgulamıştır.

Sağlık giderlerinin geri ödenmesi

Nitecki / Polonya

21 Mart 2002 (kabul edilebilirlik kararı)

Çok nadir görülen ve ölümcül bir hastalığı bulunan başvuran, tıbbi tedavisi için ödeme imkânı olmadığını ileri sürmüştür. Başvuran Mahkeme önünde yetkililerin tedavisinin tüm giderlerinin geri ödenmesini reddetmesinden şikâyetçi olmuştur (genel hastalık sigortası planı çerçevesinde sadece maliyetlerin %70’ini kapsamaktaydı).

Mahkeme, başvurunun **kabul edilemez olduğunu** (açıkça dayanaktan yoksun) beyan etmiştir. Sözleşmecî bir Devlet’in yetkililerinin, nüfusa genel itibariyle sağladığı, sağlık hizmetini reddederek bireyin hayatını riske attığının belirdiği durumlarda, konu Sözleşme’nin 2. maddesi (yaşam hakkı) kapsamında oluşabilecekken, Mahkeme başvuran için durumun böyle olmadığını tespit etmiştir.

Panaiteescu / Romanya

10 Nisan 2012

Başvuran, özellikle yetkililerin küçümser ve kötü davranır şekilde babasının gerekli ücretsiz tıbbi tedavi hakkını onaylayarak nihai mahkeme kararlarının uygulanmasını reddettiklerini ve bu durumun babasının hayatını tehlikeye attığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, Romanya yetkililerinin yerel mahkemeler uyarınca babasının ücretsiz şekilde ihtiyacı olan belirli anti-kanser ilaçlarını sağlamadığı nedeniyle Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) usuli olarak **ihlal edildiğine** karar vermiştir.